

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук

Пріми Дмитра Анатолійовича про дисертацію Осадчук Наталії

**Петрівни «Культурологічна підготовка майбутніх офіцерів
радіотехнічних спеціальностей на засадах акмеологічного підходу»,**
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність проблеми, науково-педагогічному осмисленню одного з аспектів якої присвячене дослідження здобувачки, є незаперечною, оскільки в контексті сучасних вимог щодо реформування Збройних Сил України особлива увага акцентується на гуманізації військового середовища, формуванні високого рівня культурологічної компетентності майбутнього офіцера, що на рівні сучасної теорії та методики професійної військової освіти визначає нагальну необхідність створення якісно нової системи культурологічної підготовки курсантів, зокрема, радіотехнічних спеціальностей, яка передбачає створення в закладах вищої військової освіти відповідних умов для формування цілісної особистості фахівця.

Актуальність досліджуваної Н.П.Осадчук теми, понад усе, посилюється обраним нею вектором дослідження, позаяк йдеться про необхідність реалізації акмеологічного підходу як системоутворювального та водночас дієвого чинника, що забезпечує створення умов для засвоєння курсантами прогресивних методик і технологій саморозвитку у контексті досліджуваної проблеми.

Нам видається особливо науково цінним те, що Н.П.Осадчук вдалося вперше системно представити багатокомпонентну структуру та зміст культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей на засадах акмеологічного підходу, що вміщує мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний, інтерактивно-діяльнісний та особистісно-корегувальний компоненти; обґрунтувати авторську модель формування зазначеної компетентності в акмеологічному культуровідповідному середовищі, яка включає такі структурні блоки: концептуально-цільовий, змістовий, операційний, результативно-оцінний.

Вважаємо за належне відзначити і таку грань наукової новизни дослідження здобувачки: у дисертації розроблено поетапну технологію реалізації авторської моделі (діагностувальний, проектувальний, організаційно-навчальний, контрольно-рефлексивний етапи); визначено критерії (мотиваційний, пізнавальний, поведінковий, рефлексивний), їх показники та охарактеризовано рівні (початковий, середній, достатній,

високий) розвитку культурологічної компетентності; теоретично обґрунтовано педагогічні умови впровадження акмеологічного підходу в процес формування культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей (оновлення змісту освіти, забезпечення психолого-педагогічної підтримки культурологічного розвитку курсантів, реалізація самостійно розроблених проєктів навчання майбутніх офіцерів, поєднання традиційних навчальних технологій з інноваційними).

Аналіз дисертаційної роботи Н.П.Осадчук дозволяє стверджувати, що дослідницький апарат всебічно продуманий і умотивовано представлений. Понятійне поле дослідження опрацьовано досить глибоко, а за вітчизняних реалій, коли поза увагою дослідників залишилися питання визначення основних чинників, шляхів і педагогічних умов реалізації культурологічної підготовки майбутніх офіцерів на засадах акмеологічного підходу, такий аспект наукового пошуку нам видається особливо науково значущим.

Цілком виправданою є структура дисертації, яка свідчить про логічну побудову і завершеність викладу, виважений підхід авторки до досліджуваної проблеми, обраний ракурс якої надає роботі наукової вагомості, новизни та експериментальної пошуковості.

Особливу ретельність дослідниця виявляє *в першому розділі* дисертації, коли аналізує понятійно-термінологічне поле дослідження через репрезентацію основних категорій і понять дослідження, характеризує специфіку культурологічної підготовки курсантів радіотехнічних спеціальностей; визначає роль акмеологічного підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей.

Завдяки виваженим методологічним орієнтирам започаткованого здобувачкою дослідження, у підрозділі 1.3 відображено чітку авторську позицію щодо трактування культурологічної підготовки майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей на засадах акмеологічного підходу як процесу акмеологічного впливу на особистісний розвиток курсанта (шляхом створення спеціальних педагогічних умов та використання доцільних форм, методів та прийомів), що забезпечує не тільки засвоєння культурологічних та акмеологічних знань, вироблення відповідних умінь та особистісних якостей, а й розуміння та зіставлення образу «Я-реальне» з образом «Я-ідеальне», яке під впливом зовнішніх акмеологічних чинників в умовах культуровідповідного середовища в результаті стійкої мотивації сприяє саморозвитку, самореалізації, самокорегуванню та формуванню позитивної Я-концепції майбутнього офіцера.

Другий розділ дисертації – «Модель формування культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей на засадах акмеологічного підходу» – містить, на наш погляд, належну наукову аргументацію щодо теоретичного обґрунтування педагогічних умов упровадження акмеологічного підходу в процес формування культурологічної компетентності курсантів, характеристики змісту та

структури означеного феномена, що формується в акмеологічному культуровідповідному середовищі, представлення авторської моделі реалізації досліджуваного процесу.

На наш погляд, здобувачка має рацію, стверджуючи, що акмеологічний підхід передбачає впровадження у процес культурологічної підготовки універсальної синергетичної парадигми розвитку, що зумовлює підбір інноваційних акме-технологій, які сприяють розвитку різних якостей (талантів) майбутнього офіцера саме через поєднання традиційних та нетрадиційних тренінгових форм, забезпечуючи тим самим розвиток в учасників освітнього процесу різноманітних талантів/якостей, багато з яких не можуть бути розвинені в контексті лише традиційної досить профілізованої освіти.

Наголошуємо на досить оригінальному, на нашу думку, модельному уявленні автора про досліджуваний процес (рис.2.4, с.128) як цілісної системи, блокова побудова якої охоплює у неподільній єдності такі компоненти, реалізація яких сприятиме формуванню культурологічної компетентності майбутнього офіцера радіотехнічної спеціальності на засадах акмеологічного підходу, а саме: соціальне замовлення, мету, наукові підходи та принципи культурологічної підготовки курсантів в умовах акмеологічного культуровідповідного середовища (концептуально-цільовий блок); дисципліни культурологічного спрямування та авторський спецкурс, що викладаються в закладах вищої військової освіти (змістовий блок); технологію акмеологічного супроводу культурологічної підготовки курсантів, що забезпечує поетапну (діагностувальний, проектувальний, організаційно-навчальний, контрольно-рефлексивний етапи) реалізацію авторської моделі (операційний блок); критерії (мотиваційний, пізнавальний, поведінковий, рефлексивний), їх показники та рівні (початковий, середній, достатній, високий) сформованості культурологічної компетентності курсантів в умовах акмеологічного культуровідповідного середовища (результативно-оцінний блок).

Заслуговує схвалення зреалізований авторкою алгоритм проведення дослідницько-експериментальної роботи у третьому *розділі дисертації* через опис технології поетапного впровадження авторської моделі культурологічної підготовки курсантів радіотехнічних спеціальностей на засадах акмеологічного підходу та шляхів її реалізації, узагальнення результатів педагогічного експерименту.

Виваженість дослідницького підходу засвідчує добре підібраний діагностувальний інструментарій (додатки Г1 – Г5), що дозволив здобувачці на констатувальному етапі дослідження зробити переконливий висновок про недостатній рівень сформованості культурологічної компетентності майбутніх офіцерів-радіотехніків та правомірність впровадження авторської моделі.

Цікавим для вітчизняної теорії і практики професійної освіти вважаємо параграф 3.2, що містить опис поетапного упровадження авторської технології акмеологічного супроводу культурологічної підготовки курсантів, представленої у вигляді таблиці (додаток Д), що корелює зі структурними компонентами культурологічної компетентності майбутніх офіцерів-радіотехніків, педагогічними умовами формування досліджуваної якості та базується на розробленому факультативному курсі «Культурологічна підготовка майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей в умовах акмеологічного культуровідповідного середовища» (додаток К).

Загалом опис експериментального етапу дослідження, логіка подання його матеріалів, процедури збору емпіричних даних та перевірки їх достовірності відповідають меті і завданням дослідження.

До переваг роботи Н.П.Осадчук можна віднести її безсумнівне практичне значення, яке полягає у впровадженні та експериментальній перевірці ефективності технології акмеологічного супроводу культурологічної підготовки курсантів-радіотехніків, а також авторського спецкурсу «Культурологічна підготовка майбутніх офіцерів радіотехнічних спеціальностей в акмеологічному культуровідповідному середовищі», які можуть слугувати в якості методичних рекомендацій для забезпечення культурологічної підготовки майбутніх офіцерів у закладах вищої військової освіти, розробки та змістового збагачення програм таких дисциплін, як «Культурологія», «Історія української культури та українського війська», «Історія України», «Курс лідерства», «Українська мова професійного спрямування», «Іноземна мова» в контексті вирішення проблеми становлення та розвитку культурологічної компетентності майбутнього офіцера.

Слід відзначити, що загальні висновки відповідають поставленим дисертанткою завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувачки. Змістовні додатки, таблиці, рисунки увиразнюють уявлення про цілісне дослідження. Автореферат і опубліковані наукові праці дослідниці (20 публікацій, із них – 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному фаховому періодичному виданні, 7 публікацій у матеріалах конференцій, 6 – у науково-методичних збірниках) повною мірою відображають основний зміст, структуру, провідні положення та висновки дисертації. Загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання кандидатських дисертацій. Текст дисертації ідентичний змісту автореферату, відповідає спеціальності, за якою вона подана до захисту

Загалом зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне вивчення авторкою актуальної проблеми, про творче і компетентне застосування як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження, що й дозволило досягти поставленої мети.

Однак дисертація не позбавлена й деяких недоліків.

1. На наш погляд, бракує чіткості у трактуванні понять, значущих у контексті дослідження, оскільки в дисертації мають місце різні

варіації, як-от: «особистісно-корегувальний компонент культурологічної компетентності майбутніх офіцерів» і «рефлексивно-регулятивний компонент в структурі культурологічної компетентності майбутніх офіцерів»; «контрольно-рефлексивний етап» і «узагальнююче-результативний етап»; «психолого-педагогічна підтримка» і «психолого-акмеологічна підтримка».

2. У дисертації закладено таку конструктивну ідею: системний підхід є визначальним у процесі аналізу та проектування цілісних педагогічних та акмеологічних моделей (с.123). Бажано було б у тексті роботи окреслити ознаки системи як наукового явища.
3. Нам видається доцільним більш докладний коментар авторки щодо обраного нею підґрунтя, за яким визначаються етапи експериментального дослідження (табл. 3.1), зокрема, етап теоретичних узагальнень та проектуально-діагностичний етап, позаяк у тексті дисертації йдеться про підготовчий, констатувальний та формувальний етапи експерименту (с.150). До того ж постає питання щодо змісту експериментальної роботи (табл.3.1): хіба діагностика досліджуваної проблеми, означена як складова проектуально-діагностичного етапу, не пов'язана з проведенням констатувального етапу експерименту?
4. Деяким фрагментам дисертації властива декларативність.

Водночас стверджуємо, що зауваження мають здебільшого характер побажань і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Дисертація Н.П.Осадчук є завершеною, самостійною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, котрі в сукупності вирішують конкретне завдання професійної підготовки майбутніх офіцерів. Підсумовуючи вище зазначене наголошуємо: Н.П.Осадчук виконала актуальне дослідження, яке відповідає встановленим вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року зі змінами та доповненнями згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р. щодо дисертації за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, досягла переконливих результатів і на цій підставі заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук

Д.А.Пріма

